

(JAZYKOVÉ) TIPY PRE TEBA – FALOŠNÍ PRIATELIA
PLATNÝ, ÚROK, PRÍSNY
(pracovný list)

Nahrávka

Vypočuj si rozhovor Sáry s Illiom.

[FALOŠNÍ PRIATELIA 7 – SLOVENČINA V POHODE](#)

Prepis

Joachim:

Ahojte! Sára a Illia majú dnes ísť spolu do kina. Sára čaká na Illju už pol hodiny, a ten stále neprichádza. Poďme sa pozrieť na to, čo po ceste za Sárrou Illja zažil a ako si poradil s problémami.

1. PLATNÝ

Illia: Ahoj, Sára, prepáč, že meškám, neplánoval som, že to bude tak dlho trvať.

Sára: Ahoj, Illia, vyzeráš unavený, ako keby si bežal maratón, čo sa stalo?

Illia: Ani sa nepýtaj. Mal som nepríjemný zážitok v trolejbuse.

Sára: Čo sa stalo? Hovor.

Illia: Ále, do trolejbusu počas cesty nastúpil revízor a kontroloval cestovné lístky. Ja som dostal pokutu.

Sára: Prečo? Nekúpil si si lístok? Alebo si si ho neoznačil?

Illia: Vôbec nie, lístok som mal, ale revízor mi dookola opakoval, že je neplatný. Ja som ale zaň normálne zaplatil.

Sára: Á, jasné. Platný lístok neznamená, že zaň zaplatíš, ale že ho môžeš využívať nejaký čas. Ak si si kúpil napríklad lístok na 15 minút jazdy a revízor ťa kontroloval po dvadsiatich minútach, tvoj lístok už nebol platný. Chápeš?

Joachim:

Tak ako, aj vy ste mali problém so slovenským slovom *platný*? Platné je to, čo je v súlade s predpismi alebo zákonmi. Najčastejšie hovoríme o platných dokladoch, platnom občianskom preukaze, pase či platnej zmluve. Ak je niečo neplatné, úrad, inštitúcia či kontrolór to nebude akceptovať. Doklady či cestovné lístky môžu byť neplatné napríklad vtedy, ak sú staré, teda čas

ich akceptácie už prešiel. Ak si kúpite dvadsaťminútový lístok na autobus, bude mať platnosť presne dvadsať minút, nečakajte, že bude platiť hodinu, a ak uvidíte revízora, radšej rýchlo vystúpte. Oproti tomu ukrajinské slovo *платний* [platnyj] znamená platený, taký, za ktorý sa dáva plat. V oboch prípadoch teda slová *platný* aj *platnyj* súvisia s pojmom *platiť*. Platiť v slovenčine však nemá len význam *dávať peniaze*, ale aj *mať platnosť, byť akceptovaný*, obyčajne nejaký vymedzený čas.

2. ÚROK

Sára: A zaplatil si tú pokutu nakoniec?

Illia: Nie, nemal som pri sebe peniaze.

Sára: Hm, tak to zaplať čím skôr. Aby sa nestalo, že ti budú narastať úroky z oneskorenia alebo budeš mať nejaké problémy.

Illja: Úroky? Tak teraz som zmätený. Ako lekcie v škole súvisia s mojou pokutou?

Sára: Hm, a ako úroky súvisia s lekciami v škole, prosím ťa? ☺

Joachim:

Veru, v Illiovej hlave vznikol poriadny chaos. Ukrajinské slovo *урок* [urok] znamená vyučovaciu hodinu, resp. lekciiu, ktorá trvá obyčajne 45 alebo 60 minút. Slovenský výraz *úrok* naopak znamená istú sumu peňazí, ktoré človek platí navyše napríklad za požičané peniaze z banky. Okrem toho môžeme úroky platiť aj ako peňažný trest, sankciu, napríklad keď sa oneskoríme v platbe za nejakú službu, neskoro zaplatíme faktúru, pokutu a pod. Jednoduchá rada – ak nechcete platiť zbytočné úroky, plaťte všetko načas. ☺

3. PRÍSNY

Sára: Ale inak dúfam, že ten revízor na teba nebol veľmi prísny. Určite si mu vysvetlil, že si z Ukrajiny a niekedy ešte nevieš, ako tu veci fungujú.

Illia: Úprimne, neviem, čo mám na to povedať, vôbec netuším, aký je revízor, keď je prísny.

Sára: Prísny je taký striktný a tvrdý, nekompromisný.

Illia: Aha, to som netušil. U nás máme podobné slovo, ale používa sa v úplne inom význame.

Joachim:

Tak čo, máte vo svojom okolí nejakých prísnych ľudí? Rodičov či učiteľov? Ľudí, ktorí trvajú na dodržiavaní pravidiel, nerobia kompromisy a neodpustia vám, keď nespĺnité úlohu? Ak je revízor prísny, nečakajte, že vám odpustí pokutu. Ukrajinské slovo *присний* [prisnyj] má viacero významov, ale ani jeden nezodpovedá slovenskému *prísny*. Môže vyjadrovať chuť, napríklad sladkú, alebo aj mdlú, keď je vlastne niečo bez chuti.

Sára: Tak najdôležitejšie je, že si tú situáciu nakoniec zvládol a stretli sme sa. Ideme teda do toho kina?

Illia: Áno, ale prosím, už žiadnym trolejbusom, nemám chuť na ďalších prísnych revízorov.

Otestuj sa

Ako si porozumel/a tomuto dielu podcastu? Doplň do nasledujúcich viet správne slovo:

1. Váš preukaz je _____, platnosť stratil v októbri.
 - a) neplatný
 - b) neplatený
2. Kontrolór žiada, aby ste mu ukázali _____ cestovné doklady.
 - a) platné
 - b) platené
3. _____ na Slovensku trvá štandardne 45 minút.
 - a) úrok
 - b) vyučovacia hodina
4. Ak nezaplatíš faktúru načas, budeš platiť _____.
 - a) úroky
 - b) trest
5. _____ učitelia sú tí najlepší!
 - a) prísni
 - b) nepríjemní
6. Ten chlieb nemá chuť, je _____.
 - a) prísny
 - b) mdlý

Kľúč

1a, 2a, 3b, 4a, 5a, 6b

Slovníček

Slovenské slovo	Ukrajinský preklad
platný	<i>дійсний</i> [dijsnyj]
platený	<i>платний</i> [platnyj]
úrok	<i>відсоток, відсоткова ставка</i> [vidsotok, vidsotkova stafka]
hodina, lekcia	<i>урок</i> [urok]
prísny	<i>суворий</i> [suvoryj]
mdlý, bez chuti	<i>прісний</i> [prisnyj]